

Mišljenje Europskog odbora regija – Kultura u ambicioznijoj Uniji: uloga regija i gradova

(2020/C 141/09)

Izvjestitelj: Vincenzo BIANCO (IT/PES), vijećnik u Gradskom vijeću Catanije**PREPORUKE O POLITIKAMA****EUROPSKI ODBOR REGIJA**

1. smatra da je potrebno razviti sveobuhvatno poimanje kulture i europske kulturne raznolikosti, koje izlazi iz okvira samo očuvanja i zaštite materijalne baštine te koje pridonosi razumijevanju društvenih i kulturnih promjena do kojih dolazi u europskom društvu;
2. svjestan je uloge koju gradovi i regije mogu imati ako posjeduju pluralističku i inovativnu viziju kulture i u većoj mjeri uključuju građane u procese kulturnog rasta osiguravajući im instrumente za aktivno sudjelovanje. U tu svrhu naglašava potrebu za očuvanjem slobode umjetničkog izražavanja, što je preduvjet za demokraciju, i prava svih građana na pristup različitim kulturnim izričajima, što je ključno za dobrobit društava ⁽¹⁾. Uzimajući to u obzir, smatra da bi u okviru kulturnih aktivnosti trebalo promicati sposobnost umjetnosti i kulture da budu slobodna i neovisna snaga u društvu; poziva sve razine vlasti i europske institucije da podrže napore za jačanje sposobnosti umjetnika da reagiraju na prijetnje i mržnju s kojima bi se mogli suočiti u javnoj sferi;
3. poziva Komisiju da među političke prioritete novog mandata uvrsti kulturu, a Vijeće da u okviru idućeg VFO-a podrži dodjelu odgovarajućih sredstava namijenjenih promicanju, iskorištavanju i razvoju kulturne baštine na lokalnoj i regionalnoj razini te upravljanju njome;
4. poziva Komisiju da valorizira i promiče korištenje kulturnih resursa, osobito među mladima, imajući u vidu među ostalim socioekonomski razvoj i otvaranje radnih mjesta;

Kontekst: predanost EU-a promicanju kulture na lokalnoj i regionalnoj razini

5. naglašava da se u ugovorima potvrđuje predanost EU-a da „poštuje svoju bogatu kulturnu raznolikost”, da se EU obvezuje na poticanje suradnje među državama članicama i dopunjavanje njihovog djelovanja u „poboljšanju poznavanja i popularizacije kulture i povijesti europskih naroda”, „umjetničkom i književnom stvaralaštvu, uključujući i stvaralaštvo u audiovizualnom sektoru”, te da se EU-u dodjeljuje ovlast da podržava djelovanje država članica u sektorima kulture, turizma, obrazovanja, stručnog osposobljavanja, mladih i sporta, uz poštovanje načela supsidijarnosti;
6. pozdravlja odluku Komisije o kontinuitetu tekućeg programa Kreativna Europa kao zasebnog programa, osiguravajući autonomni financijski okvir u sektoru kulture kako bi se zajamčio kontinuitet rezultata u razdoblju 2014.
7. – 2020.; ističe da se Novom europskom agendom za kulturu dopunjuje i jača europski identitet uvažavanjem europske kulturne raznolikosti te osnaživanjem europskih kulturnih i kreativnih sektora i njihovih odnosa s partnerima izvan Europe;
8. ističe da je u Europskoj godini kulturne baštine 2018. zabilježeno značajno sudjelovanje na terenu, uz tisuće aktivnosti diljem Europe kojima se poticala valorizacija i upoznavanje s europskom kulturnom baštinom i njezino jačanje kao zajedničkog resursa, podizala osviještenost o povijesti i zajedničkim europskim vrijednostima te jačao europski identitet i osjećaj pripadnosti zajedničkom europskom prostoru, uz istodobno promicanje uključivosti;
9. smatra da bi se, u skladu s Konvencijom o europskim krajobrazima i Novom europskom agendom za kulturu, opći ciljevi za Europsku godinu kulturne baštine 2018. mogli obogatiti uključivanjem snažne komponente za teritorijalni razvoj, u obliku regionalnih i lokalnih kulturnih strategija koje bi uključivale promicanje održivog kulturnog turizma;

⁽¹⁾ https://en.unesco.org/creativity/sites/creativity/files/artistic_freedom_pdf_web.pdf

10. pozdravlja Europski okvir za djelovanje u području kulturne baštine, predstavljen u prosincu 2018., koji obuhvaća pet stupova usmjerenih na uvođenje istinske promjene u načinu na koji vrednujemo, čuvamo i promičemo europsku kulturnu baštinu;

11. podsjeća na to da je Komisija podržala sektor kulture, ne samo pomoću prethodnih programe Kultura i MEDIA već i putem financijskih sredstava kohezijske politike, programa COSME i programa Obzor 2020., te da postoje dodatni instrumenti potpore u okviru programa Erasmus+, Europskog socijalnog fonda i Europskog fonda za regionalni razvoj;

12. poziva Komisiju da zajamči da se i u okviru programiranja europskih fondova načelo integracije ulaganja u kulturu primijeni u različitim politikama Unije kako se kultura ne bi smatrala samo sektorskom politikom te kako bi se njezina uloga uvažila u odnosu na sve dimenzije kohezije (ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu). U tu svrhu naglašava važnost jačanja sinergije između kulturne politike i drugih politika, kao što su turistička, regionalna i obrazovna politika te politika za mlade i politika istraživanja i razvoja;

13. poziva Komisiju te države članice i njihove upravljačke vlasti da u novom programiranju europskih fondova povećaju ulaganja u kulturu u korist najslabije razvijenih područja, među ostalim podupiranjem mjera kojima se raspršena baština „vraća građanima” putem neprofitnih javno-privatnih partnerstava i jačanjem osnovnih kulturnih sadržaja (osobito javnih knjižnica);

14. smatra da je važno povećati ulaganja u području kulture, kao što je već predviđeno za programe Kreativna Europa i Erasmus+. Potrebno je dati odgovarajuću važnost središnjoj ulozi regija i gradova u procesima integracije podupiranjem neprofitnih javno-privatnih partnerstava, među ostalim i radi poticanja dobrih praksi upravljanja;

15. napominje da su pregovori o kohezijskoj politici nakon 2020. jasno i nedvosmisleno polazište za osmišljavanje svrsishodne strategije za postizanje ambicioznih ciljeva, uz planirano udvostručenje važnih europskih programa koji izravno utječu na kulturne politike kao što su Kreativna Europa i Erasmus;

Uloga regionalnih i lokalnih vlasti

16. ističe da na teritoriju svake države članice EU-a postoje područja koja je Unesco proglasio „spomenikom svjetske baštine”, tj. mjesta od izuzetnog kulturnog i prirodnog značaja, te da se 381 „spomenik svjetske baštine” (od ukupno 1121 u svijetu) nalazi u 27 država članica EU-a;

17. ističe da je kulturna baština na teritorijima država članica raspršena i u mnogim slučajevima teško dostupna te da postoje znatni problemi u pogledu njezina očuvanja i iskorištavanja;

18. poziva Komisiju te države članice i njihove upravljačke vlasti da podrže nastojanja da se kulturna dobra fizički zaštite i očuvaju, osobito kako bi se zajamčilo aktivno očuvanje raspršene baštine, smještene na teško dostupnim unutarnjim ili rubnim područjima;

19. naglašava važnost kulturnog turizma, kojim se promiče intrinzična vrijednost kulture te se istodobno u širem smislu doprinosi teritorijalnom razvoju. U tom kontekstu skreće pozornost na potrebu za integriranim pristupom kulturnom turizmu, pored ostalog u okviru strategija pametne specijalizacije, kako bi se racionalizirao njegov utjecaj na lokalna područja i osigurala njegova održivost. U tu svrhu OR skreće pozornost na Europski sustav pokazatelja za turizam Europske komisije, koji može pomoći u mjerenju uspješnosti odredišta kulturnog turizma u pogledu održivosti te poziva na njegovo redovno ažuriranje;

20. pozdravlja sve veći interes i nastojanja lokalnih i regionalnih vlasti u cijeloj Europi da u državama članicama promiču zajedničke vizije i djelovanje. Nada se da se inicijative slične Povelji iz Agrigenta, koju su potpisale stotine gradonačelnika i predsjednici talijanskih regija te koju su podržale istaknuta udruženja, mogu provesti i u drugim zemljama;

21. svjestan je nužnosti većeg uključivanja europskih građana u procese kulturnog rasta, uz osiguravanje instrumenata za njihovo aktivno sudjelovanje. Odbor je također svjestan toga da kultura i kulturna raznolikost mogu doprinijeti održivom razvoju, kao što je prepoznato u Programu održivog razvoja do 2030. ⁽²⁾, te se obvezuje raditi na tome da to postanu ključni pokretači te vrste razvoja na lokalnoj i regionalnoj razini;

⁽²⁾ <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

Prioritetni ciljevi regionalnih i lokalnih vlasti

22. poziva regije i gradove u Europi, kao i regionalne organizacije i mreže koje se bave kulturnom baštinom, da pri razvijanju dalekosežnih i djelotvornih mjera i strateških planova za promicanje i iskorištavanje kulturne baštine ideje traže u Europskom okviru za djelovanje u području kulturne baštine;

23. ističe da lokalne i regionalne vlasti predstavljaju razine vlasti na kojima treba provesti inicijative kojima će se djeci školske dobi i odraslima, pa i osobama koje žele živjeti u jednoj od država članica EU-a, pomoći da se upoznaju s europskom kulturnom baštinom;

24. smatra da je poznavanje i iskorištavanje europske kulturne baštine, shvaćene kao skup višestrukih kulturnih, društvenih i kreativnih izraza, nasljeđa i ostavštine naraštaja koji su nam prethodili te tradicije i običaja europskih naroda, alat za konsolidaciju europskog građanstva, koje predstavlja priliku za integraciju i socijalnu uključenost;

25. smatra da je na europskoj razini potrebno jačati inicijative za promicanje poznavanja europske kulturne baštine i pristupa toj baštini kao ključnu sastavnicu konsolidacije europskog građanstva i promicanja osjećaja pripadanja Europi;

26. ističe doprinos koji bratimljenje gradova, uzajamno učenje i mreže gradova mogu dati promicanju i podizanju svijesti o pitanjima građanstva kao instrumenti sudjelovanja u građanskom životu i integraciji, osobito kad su posrijedi nove države članice;

27. poziva na to da se u okviru Novog programa za gradove 2030. povećaju ulaganja u kulturu i u planove za participativno i održivo korištenje kulturne baštine i upravljanje njome, uključujući neodržavanu ili napuštenu kulturnu baštinu. To podrazumijeva valorizaciju inovativnih inicijativa koje promiču lokalne zajednice, kao i procese suradnje koje promiču lokalni dionici;

28. predlaže da se još odlučnije istakne ključna uloga lokalnih i regionalnih vlasti u promicanju i iskorištavanju umjetničkog i kulturnog života lokalnih zajednica te traži da se poveća sudjelovanje regionalnih i lokalnih vlasti u programu. U tom kontekstu, ističe potrebu za jamčenjem istinske ravnoteže između dodjele sredstava za velike i opsežne projekte te mjera i aktivnosti financiranja usmjerenih na lokalnu i regionalnu razinu, uključujući mala i srednja poduzeća;

29. poziva Komisiju da građanima olakša pristup kulturi i mjestima sjećanja, promicanjem kulturnih proizvoda, s posebnim naglaskom na mladim naraštajima, osmišljavanjem integriranih politika obrazovanja i osposobljavanja tijekom cijelog života te poticanjem uključenosti teritorijalnih zajednica u kulturne inicijative;

30. smatra da je potrebno podržati kulturnu i kreativnu industriju, s posebnim naglaskom na mjerama povezanim s poznavanjem i iskorištavanjem baštine koje mogu polučiti rezultate u pogledu kvalitete, radnih mjesta, digitalnih inovacija i socijalne uključenosti te mjere povezane s razvojem vizualnih i izvedbenih umjetnosti u europskoj dimenziji;

31. svjestan je važnosti iskorištavanja digitalnih mogućnosti za promicanje kulture na interaktivan način i okupljanje svih društvenih skupina, a naročito mladih, kao budućih čuvara i promicatelja kulturne baštine;

32. poziva Komisiju da podrži razvijanje kulturnih odnosa među mediteranskim zemljama, pored ostalog u vezi s mjerama kulturne diplomacije;

33. skreće pozornost na važnost prekogranične i međuregionalne suradnje u području kulture s obzirom na to da kulturna baština ne poznaje granice.⁽³⁾ OR stoga naglašava ključnu ulogu lokalnih i regionalnih vlasti, pored ostalog i u provedbi kulturne komponente makroregionalnih strategija;

34. ističe da je potrebno poboljšati razmjenu podataka i informacija među javnim upravama u državama članicama EU-a, kao i njihovu komunikaciju s građanima kako bi se olakšalo poznavanje i iskorištavanje europske kulturne baštine;

35. poziva Komisiju da poduzme posebne mjere kojima bi se promicalo istinsko sudjelovanje europskih građana i njihovo korištenje kulturne baštine rasprostranjene na teritoriju država članica, naročito promicanjem potpunog pristupa informacijama kao preduvjeta za aktivno sudjelovanje te podupiranjem uspostave posebne informacijske platforme;

⁽³⁾ Primjerice, Kulturne rute Vijeća Europe (<https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/about>) ili Unesco-ovi Putovi svjetske baštine – Europa (<https://visitworldheritage.com/en/eu>)

36. obvezuje europske gradove i regije da u svojoj administrativnoj ulozi preuzmu vodeće mjesto u istraživanju modela socioekonomskih inovacija temeljenih na kulturi i promicanju inicijativa otvorenih za civilno društvo i udruženja, a kojima se građane nastoji uključiti u razvoj kulture te očuvanje i valorizaciju materijalnih i nematerijalnih kulturnih dobara.

Bruxelles, 12. veljače 2020.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS
